

# Násilníci a oběti v Terapeutické komunitě Němčice



Praha 4.6.2024  
Martin Hulík [hulik@sananim.cz](mailto:hulik@sananim.cz)



# Terapeutická komunita Němčice



- založena 1991, nejstarší TK svého druhu u nás
- reg. sociální služba, zakládající člen Sekce TK APAS
- do r. 2014 v Němčicích u Volyně
- od r. 2014 v Heřmani u Písku
- tým 10 pracovníků



# Klienti TK Němčice



Kapacita 20 osob, muži i ženy

Průměrný věk 40+ let, 10% klientů přes 50 let  
(přijímáme klienty od 23 let)

Dlouhé kariéry užívání drog a alkoholu

Převaha klientů, kteří mají za sebou opakované  
pokusy o léčbu vedoucí k abstinenci

Přes 50% klientů zkušenost s VTOS, až 50%  
užívá medikaci z důvodu psych. duální dg.

Nízké vzdělání a prac. kvalifikace, omezená  
zkušenost s legálním zaměstnáním,  
předluženost, bezdomovectví či substandardní  
bydlení, škála zdravotních potíží, soc. vazby  
omezené na uživatele drog nebo alkoholu

Průměrná délka dokončených pobytů je 1 rok,  
všech pobytů cca 280 dnů





# Podmínky nástupu

- detoxifikace ve zdravotnickém zařízení nebo srovnatelná předchozí péče (domácí detox, péče v jiném než adiktologickém zdravotnickém programu)  
(problém nástupů z VTOS)
- doporučení z KC
- bezpečný doprovod do TK
- zdravotní a duševní stav umožňuje klientům zvládat program

Pořadník, vstupní filtr a předléčebné poradenství zajišťuje KC SANANIM



# Principy programu TK Němčice



- fáze léčby – odstupňování povinností a kompetencí
- delegování odpovědnosti na klienty (od paternalistického k partnerskému přístupu)
- širší participace na rozhodování
- relativně méně pravidel a prostor pro vyjednávání
- bezpečí - před drogami, násilím, šikanou a zneužíváním
- prostředí TK se svými kvalitami blíží reálnému životu
- důslednost, řád, spravedlnost a předvídatelnost
- vlídnost, důstojnost



# 3 pilíře programu TK Němčice

Terapie - Práce - Volný čas

Podle principu, že „vše, co se děje v TK, je terapie“ (Kooyman)

Terapie - důraz na práci se skupinou, dynamický přístup. Individuální konzultace jsou podporovány (např. indiv. plány, soc. práce,...), ale paralelní individuální psychoterapie je nežádoucí.

Pracovní terapie - důraz na etické hranice (v areálu TK, je součástí léčby, příprava na otevřený trh práce, důraz na dovednosti a výsledek, dobrovolnost a participace, klienti mají z výsledků práce přímý užitek)

Volný čas (i organizovaný) - důraz na plánování, budování nového životního stylu a prevenci relapsu





# Trendy v posledních letech

- Nárůst klientů se zkušeností s VTOS
- Roste podíl klientů s alkoholem jako primární (nebo jedinou relevantní) drogou
- Alkohol je hlavním rizikem předčasného vypadnutí z programu
- Pokračuje stárnutí klientely
- Přibývá klientů se závažnějším poškozením (somatickým, duální psychiatrické dg.) a tím nutnost volit „vícerychlostní“ přístup
- Objevují se klienti, u kterých je perspektiva úplné samostatnosti po léčbě a doléčování iluzorní (do budoucna potřeba nových typů zařízení, soc. firem a forem podporovaného bydlení)







# Násilníci a oběti

- Násilníci a oběti 2014 – 2016 (OSF Praha – Norway Funds)
- Modulový program – reflexe zkušeností s agresí, zvládání agrese, edukace

Od té doby:

- Odklon od modulového k dynamickému přístupu
- Usilování o zdravé prostředí TK
- Princip bezpečí je jednou z priorit
- Více narativní, individuální přístup
- Nenálepkování, nemoralizování

Co zbylo:

- Výcvik práce s traumatem (většina týmu, Remedium)
- Trauma v dalším vzdělávání týmu



# Zkušenost s násilím



- Nadměrné trestání, týrání, zanedbávání
- Sexuální zneužívání v dětství
- Sexuální násilí a násilí ve vztazích
- Násilí a šikana v kolektivech – škola, výchovné ústavy, vězení
- Násilí mezi uživateli (oběti i pachatelé)
- Násilí pod vlivem alkoholu a drog, odvykací stavy, psychotické stavy
- Rasové násilí, diskriminace
- LP
- Retraumatizace v léčebných zařízeních (nevhodné intervence, zneužívání)



# Zajištění bezpečí



- Kardinální pravidla a nulová tolerance k násilí v programu
- Naopak vysoká tolerance k ventilování negativních emocí
- Reflexe vůči pracovníkům je podporována
- Edukace – hranice násilí, vyhrožování
- Kultivování komunikace ve skupině
  - podpora vyjadřování a přijímání zpětné vazby
  - vyjadřování emocí
  - podpora autenticity (včetně „temných stránek“)
  - zvládání kritiky (bez agrese a křivdy) (opačné principy než např. ve VTOS)
- Otevřenost v citlivých a intimních tématech
- Přijetí problematické minulosti
- Abstinence jako základní součást životního stylu
- Možnost dělat chyby



# Containment – prostě to vydržet

Containment je: "vytváření prostoru, ve kterém terapeut každou komunikaci – jakkoli zmatenou a bolestnou – mentálně přijímá, udrží a stráví s cílem odstranit nesnesitelné kvality z pacientových pocitů. Tyto pocity mohou dostat přijatelnou formu a místo v pacientově prožívání. Hlavním cílem je umožnit pacientovi přijmout jeho úzkosti a naučit se s nimi žít, jinými slovy porozumět a přijmout funkci containmentu". W. Bion





# Práce s traumatem



- Otevřenost v citlivých a intimních tématech
- I pachatelé bývají traumatizovaní
- Neulpívání na tématu
  - prevence identifikace s traumatem, „victim mentality“ a „victim culture“ zejména v kontaktu s pomáhajícími profesionály
  - přijetí „role“ oběti i pachatele bývá obtížné a nemá být vynucováno (např. muž v roli oběti, násilí na dětech, apod.)
- Nespecifický přístup
  - osobní růst a sebepoznání
  - budování zdravého životního stylu
  - přijetí ve skupině
  - „Ukazovat klientům hezčí stránky života“
  - Nezůstat pouze u hledání a řešení problémů
  - Důsledné využívání principů terapeutické komunity



# Výhody nespecifického přístupu



- Zkušenost s násilím a traumatem jsou důležitá témata, které ale nedefinují klienta ani jeho budoucnost
- Důraz na sebeúzdavné mechanismy a přebírání odpovědnosti (trvalý efekt oproti technikám zaměřeným na symptomy a „analytickém“ přístupu)
- Podpora partnerské role ter. týmu a spoluodpovědnosti klientů za zdravé klima v TK (vč. bezpečí před násilím a retraumatizací)
- Hledání východisek mimo oblast traumatu – péče o druhé, využití vl. zkušeností např. v pomáhajících profesích, dobrovolnictví, obč. angažovanosti





Děkuji za pozornost.

[www.sananim.cz](http://www.sananim.cz)